

Asia: VN/26649/2022

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)**

### **Luku 2: Toimintaympäristö**

#### **Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos**

##### 2.2.6 Metsätalous

”Metsien kasvua ja elinvoimaisuutta lisäävillä toimilla on mahdollista yhä parantaa metsätalouden taloudellista kannattavuutta ja sopeutumista muuttuviin olosuhteisiin.”

Tähän voisi lisätä, että metsien hyvä hoito edistää metsien kasvua, elinvoimaisuutta, hiilensidontaa sekä puun laatua. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi olisi tärkeää pyrkiä poistamaan metsänhoitorästit. Metsänlannoituksella voidaan nopeasti lisätä puuston kasvua ja metsien hiilinielua. Tulevaisuudessa metsänlannoituksen ennustetaan lisääntyvän, sillä esimerkiksi valtion metsissä lannoituspinta-alat on tarkoitus kaksinkertaistaa lähivuosina.

”Sääolosuhteiden ennakoidaan vaihtelevan entistä enemmän ja lauhojen talvien yleistyvän, mikä lyhentää talviajan puunkorjuukautta ja heikentää erityisesti alemman tieverkon kuljetuskykyä.” Tässä kohdassa voisi mainita, että ilmastonmuutos lisää todennäköisesti metsistä tulevaa vesistökuormitusta, mikä edellyttää vesiensuojeluun panostamista ja vesiensuojelumenetelmien kehittämistä.

### **Luku 3: Tahtotila**

#### **Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille**

-

#### **Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet**

## Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

### Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Metsäpinta-alan lisäämisen tavoitteessa tulisi määritellä, mistä lisämetsäpinta-ala olisi pois. Etenkin suhde maatalouteen, viljelyalaan ja maatalouden tukipolitiikkaan on mitä olennaisin asia, jota ei mainita metsästrategiassa lainkaan.

Kaavoittamisen keinoja tulisi määritellä tarkemmin ja eritoten yhdistää niitä saavutettavuuden kärkihankkeeseen.

Metsäkiinteistöjen pirstaleisuuden ehkäiseminen ja/tai tilakoon kasvattaminen esim. tiloja tai niiden hoitoa yhdistämällä ei ole missään kärkihankkeessa näkyvissä, vaikka se on erittäin merkittävä asia niin metsäekonomian kuin metsäekologiainkin näkökulmasta.

#### 4.2.1 Metsien kasvu

Taulukko 1:

”Toteutetaan metsänuudistaminen laadukkaasti ja viipymättä”

Ehdotus: Toteutetaan metsänuudistaminen laadukkaasti ja viipymättä kohteen ominaisuudet huomioiden.

”Hoidetaan nuoret metsät laadukkaasti ajallaan”

Ehdotus: Hoidetaan metsät laadukkaasti ajallaan.

Lisää kuvaukseen taulukossa 1: Täsmämetsänhoidon kehittäminen

Yleiskommentti: Luvussa 2 kerrotaan, että sekametsien ja eri-ikäisrakenteisten metsien osuuden odotetaan lisääntyvän tulevaisuudessa. Tähän voisi olla tarpeellista lisätä myös jotain sekametsien kasvatukseen ja jatkuvaan kasvatukseen liittyvistä tietotarpeista.

#### 4.2.2 Elonkirjoja talousmetsissä

"Elonkirjoa talousmetsissä" -kärkihankkeen alla esitetään, että "Kehitetään markkinaehtoisia toimintamalleja ympäristöhyötyjen turvaamiseen". Tämä on hyvä, mutta ei riittävä toimi. Osa ympäristöhyödyistä on tyypillisesti sellaisia, joiden toivottua määrää markkinat eivät pysty ratkaisemaan. Tämä johtuu niihin liittyvistä ulkoishyödyistä tai -haitoista (toisessa yhteydessä KMS-luonnoksessa viitataan ns. Dasgupta raporttiin, jossa näitä on mm käsitelty). Tällöin markkinoiden kehittämisen sijasta tarvitaan tyypillisesti hallinnollisia ohjauskeinoja, joilla pyritään turvamaan markkinoimattomien hyötyjen riittävä tarjonta. Tämän kärkihankkeen alla olisi hyvä todeta, että myös näitä toimia tarvitaan markkinaehtoisten toimintamallien lisäksi.

Taulukko 2:

"Kehitetään maisematason suunnittelua"

Ehdotus: Kehitetään maisematason suunnittelua, huomioidaan elinympäristöjen kytkeytyneisyys.

"Kehitetään metsätalouden vesiensuojelumenetelmiä"

Ehdotus: Kehitetään menetelmiä, joilla tunnistetaan kuormituksen riskipaikat valuma-alueella.

#### 4.2.3 Metsäalan uudistuminen

Taulukko 3:

"Lisätään rahoitusta ja henkilöresursseja"

Ehdotus: Lisätään rahoitusta ja henkilöresursseja erityisesti kansainvälisten koulutusohjelmien tarpeisiin.

"Kannustetaan ja tuetaan nuoria asiantuntijoita kansainväliselle urapolulle"

Ehdotus: Rekrytoidaan kansainvälisiä osaajia Suomeen eri mittaisilla vaihto- ja rekryohjelmilla. Kannustetaan ja tuetaan nuoria asiantuntijoita kansainväliselle urapolulle.

"Herätetään metsäkiinnostusta ja tehostetaan nuorisoviestintää"

Ehdotus: Herätetään kiinnostusta metsiin ja tehostetaan nuorisoviestintää

"Rahoitetaan koululais- ja nuorisoviestintää ja vahvistetaan koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä"

Ehdotus: Rahoitetaan koululais- ja nuorisoviestintää ja vahvistetaan koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä. Kohdistetaan viestintää ja osallistamista alueellisesti kattavasti, yrittäjyyteen ja teknologiaan suuntautuneisiin hakijoihin sekä vähemmistöihin, kuten saamelaisiin ja maahanmuuttajiin.

## Muuta kommentoitavaa

### Muuta kommentoitavaa

KMS-luonnoksen vahvuus on pyrkimys katsoa metsiä ja metsäalaa kokonaisuutena. Se näkyy mm. tavoitteessa edistää kestävästä kehitystä niin, että kaikki ko. käsitteen ulottuvuudet (ekologinen, talous, sosiaalinen, kulttuurinen) ovat mukana, ei vain jokin tai jotkut niistä.

Edellä sanotusta seuraa luontevasti KMS:n toinen tärkeä näkökulma, joka on ns. hyvinvointitalous. Tällä tarkoitetaan talouden ja hyvinvoinnin eri ulottuvuuksien keskinäisen vuorovaikutuksen analysointia, mittaamista ja kehittämistä. OECD:n määritelmän mukaan hyvinvointitalous koostuu materiaalisista tekijöistä, kuten asumisesta, tuloista ja työpaikasta, sekä elämänlaatuun liittyvistä tekijöistä, kuten koulutuksesta, osaamisesta, terveydestä, ympäristön tilasta ja turvallisuudesta. Eli hyvinvointitalouden ytimessä on taloudellisten, sosiaalisten ja ekologisten tekijöiden yhteisvaikutukset hyvinvointiin.

Nämä lähtökohdat ja näkökulmat ovat hyvin perusteltuja ja kannatettavia, etenkin kun metsien merkitys Suomessa on suuri ja hyvin moninainen. Metsät ovat ekologisesti, kulttuurillisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti hyvin merkittäviä Suomessa, sekä toisaalta kansalaisten ja metsänomistajien tavoitteet ja toiveet metsien käytölle voivat poiketa merkittävästi toisistaan.

KMS:n strategisia päämääriä:

1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla
2. Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä
3. Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä
4. Vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla

voi pitää myös hyvin perusteltuina. Ne tosin väistämättä ovat siinä määrin yleisellä tasolla, että niiden tarkempi määrittely vasta selventää niiden sisältöä.

Tätä varten onkin asetettu KMS:n tavoitteet, jotka ovat kapeammin rajattuja:

1. Metsiin perustuva liiketoiminta monipuolistuu ja kasvaa
2. Proaktiivinen ja tehokas yhteistyö sekä vaikuttaminen EU- ja kansainvälisissä prosesseissa tukevat metsäalan toimintaedellytyksiä
3. Sujuva hallinto ja toimiva infra luovat ennakoitavan ja kannustavan toimintaympäristön
4. Toimivat markkinat turvaavat raaka-aineiden ja palveluiden saatavuuden

Vielä konkreettisemmin KMS:n tavoitteet ja sisältö käyvät ilmi sen toimenpanoa varten laaditusta hankesalkusta, jossa kuvataan keskeisimmät toimenpiteet edellä mainittujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankesalkku muodostuu kolmesta kärkihankkeesta:

1. Metsien kasvu
2. Elonkirjoa talousmetsissä
3. Metsäalan uudistuminen

Kärkihankkeiden alla luetellut toimet ja niiden vaikuttavuus pitävät sisällään asioita, joista on pääosin joko jo kokemusta, tai niitä on julkisuudessa ja metsäkeskustelussa aiemmin esitetty. Niinpä niissä ei sinänsä ole merkittäviä yllätyksiä ja varmaankin metsäalan toimijat ovat niitä ainakin jossain määrin osanneet jo odottaakin uudelta KMS:lta.

Kolmen kärkihankkeen alla on niin suuri määrä ehdotettuja toimia, että niitä kaikkia on tässä lausunnossa mahdoton arvioida. Toisaalta koska KMS-luonnoksessa ei ole vielä esitetty rahoitukseen liittyvää osiota, on mahdotonta arvioida, kuinka suuri paino ja resursointi eri toimille on asetettu. Eli mitä lukuisista esitetyistä toimista priorisoidaan?

Seuraavassa kuitenkin muutama yksityiskohtaisempi huomio toimista:

1. Kolmen kärkihankkeen alla esitetyt toimet voivat aiheuttaa eri kärkihankkeiden välillä tavoitteiden välisiä ristiriitoja (trade-offs). Eli kun kaikkia kolmea kärkihanketta ja niissä esitetyjä toimia peilataan toisiaan vasten, nousee esiin haasteita, joita ei välttämättä nouse, jos kutakin kärkihanketta tarkastellaan toisistaan erillisenä. Tätä seikkaa ja siihen liittyviä ratkaisumahdollisuuksia olisi lopullisessa KMS-versiossa hyvä tarkastella.

Yhden konkreettisen esimerkin maininta auttaneen ymmärtämään mitä tällä tarkoitetaan. Metsien kasvu – kärkihankkeessa tavoitteina on mm. ”metsänuudistaminen laadukkaasti ja viipymättä” sekä ”Hoidetaan nuoret metsät laadukkaasti ajallaan”. Näihin pyritään mm. toimilla: ”Otetaan käyttöön metsien uudistamisessa ja varhaisoidossa menetelmät, joilla saadaan ripeästi tuottavat ja täystiheät puustot” sekä ”Varmistetaan metsätalouden kannustejärjestelmän sujuva käyttöönotto ja toteutus”. Nämä toimet voivat kuitenkin potentiaalisesti olla jossain määrin haitallisia ”Elonkirjoa

talousmetsissä” -kärkihankkeen tavoitteiden kanssa, kuten esim. ”Lisätään metsien rakennepiirteitä” sekä ”Kehitetään monimuotoisuuden turvaamisen rahoitusmalleja”.

KMS:ssa tulisikin selkeämmin todeta ja esittää ratkaisuja (toimia) metsien eri käyttömuotojen välillä vallitsevien potentiaalisten haittavaikutusten minimoimiseksi ja synergioiden vahvistamiseksi.

Edellä mainittu on tärkeää myös metsiin liittyvän poliittisen päätöksenteon, metsäalan toimijoiden, median sekä kansalaisten metsäkeskustelun tueksi. Esimerkiksi hallituksen metsiä koskevaa päätöksentekoa on mahdollisesti osaltaan haitannut se, että riittävän selkeitä toimia joilla metsien eri käyttömuotojen välisiä haittavaikutuksia voidaan minimoida ja synergioita vahvistaa, ei ole esitetty tai niihin liittyviä toimia ei ole riittävästi valmisteltu.

Uuden KMS:n tulisi selkeästi puuttua tähän ongelmaan ja tuoda siihen ratkaisuja.

2. Metsäalan uudistumista -kärkihankkeen alla esitetään perustettavaksi ”tieteellinen metsäbiotalouspaneeli”. Tämä on tervetullut ehdotus, etenkin jos sen mandaatiksi tulee tarkastella metsäbiotaloutta KMS:n määrittelemällä tavalla: ”Ekosysteemipalvelut ovat osa biotaloutta. Biotalous voi sisältää myös luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen pohjautuvien teknologioiden, sovellusten ja palvelujen kehittämistä ja tuotantoa.”

Tällaisen paneelin vahvuus olisi juuri metsien ja metsien käytön kokonaisvaltainen tarkastelu. Näin se toisi lisäarvoa jo olemassa oleville Ilmastopaneelille ja Luontopaneelille. Mukana olisi siten kaikki metsien kestävyuden ulottuvuudet - KMS:n peruserätyksen mukaisesti.

Metsäbiotalouspaneelia perustettaessa olisi hyvä pyrkiä siihen, että siitä ei muodostuisi ”kilpailevaa” toimijaa jo olemassa oleville hallituksen ”paneelille”. Kilpailuasetelma olisi omiaan vahvistamaan tiedemaailman ja tutkijayhteisön erilaisia näkemyksiä. Tavoitteen pitäisi olla päinvastainen, eli rakentaa siltaa eri näkemyksien ja tieteenalojen yhteen sovittamiseen. Tätä edistäisi esimerkiksi se, että hallituksen kolmen paneelin yhteistyötä pyritään kannustamaan ja ainakin niiden välinen keskinäinen informointi taataan. Hallitus voisi esimerkiksi edellyttää kolmen paneelin puheenjohtajien välisiä säännöllisiä tapaamisia metsiin liittyvissä teemoissa. Niissä olisi mahdollista keskustella paneelien työohjelmista metsiin liittyen sekä mahdollisuuksista myös yhteistyöhön.

3. KMS ehdottaa, että ”Metsästrategian tavoitteiden seurantaan laaditaan mittaristo kuvaamaan yleistä metsäalan kehitystä, strategian onnistumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta.” Tämä on hyvä ehdotus, mutta sen täydentämistä voisi harkita. Koska osaa toimista tai niiden vaikutuksista voi olla vaikea mitallistaa, tai toimien vaikutusten realisoitumiseen menee pitkä aika, olisi hyvä harkita myös muita toimia seurata KMS:n toteutumista. Esimerkiksi ohjelman puolivälissä voisi teettää edustavan kyselytutkimuksen metsäalan sidosryhmille (kenties kansalaisillekin?), kuinka hyvin ohjelma on onnistunut tavoitteissaan.

Helsingin yliopiston metsätieteiden kandi- ja maisteriohjelmien johtoryhmien kommentit:

Helsingin yliopiston metsätieteiden kandi- ja maisteriohjelmien johtoryhmät pitävät luonnoksella olevaa kansallista metsästrategiaa 2035 erittäin tärkeänä ohjelmana. Sen tavoitteiksi on mainittu seuraavat päämäärät:

- Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla.
- Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä.
- Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä.
- Vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.

Katsomme näiden päämäärien edustavan hyvin eritasoisia metsäalan ulottuvuuksia. Päämäärät ovat mielestämme kuitenkin sopuinnossa yleisten yhteiskunnallisten tavoitteiden kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa. Ohjelman kansainvälisiä kytköksiä korostetaan monessa kohdin yleisellä tasolla. Katsomme, että kansainvälisyyden huomioonottamista tulisi sisällyttää strategiaan enemmän myös alemman tason tavoitteissa ja niiden keinovalikoimissa.

Strategialuonnoksessa todetaan, että kansainvälisyys korostuu erityisesti sen kärkihankkeissa. Näitä ovat metsien kasvu, elonkirjo talousmetsissä ja metsäalan uudistuminen, joka on keskeinen metsätieteiden yliopistollisten koulutusohjelmien kannalta. Kärkihankkeen eräs toimenpide on ”Lisätään kansainvälistä osaamista, yhteistyötä ja vaikuttamista” (s. 29).

Helsingin yliopisto painottaa metsätieteiden koulutuksessaan kestävästä kehityksestä, yrittäjyydestä, tieteidenvälisyydestä ja kansainvälisyydestä. Katsomme, että tässä kohdassa strategialuonnosta kuvatut toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia. Kärkihankkeen itsensä tulisi nimensä mukaisesti perustua vahvemmin tiedolla johtamiseen. Hankkeen valmistelussa tulisi käyttää hyväksi nykyistä huomattavasti laajemmin (kansainvälistä) tutkimusta, esimerkkinä toimikoon FAO:n johdolla laadittu metsäalan koulutuksen kansainvälinen selvitys, jossa suomalaisten panos oli keskeinen (Rekola & Sharik 2022). Eräs selvityksen keskeinen tulos oli, että metsäalan koulutuksessa tulisi vahvistaa vähemmistöjen osallisuutta.

Koulutusohjelmien johtoryhmät näkevät tärkeänä lisätä koulutukseen hakeutuvien alueellista edustavuutta sekä kotimaasta että maailmanlaajuisesti. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota vähemmistöjen, esimerkiksi saamelaiden ja maahanmuuttajien osallistumiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Koulutukseen tulisi saada myös enemmän taustaltaan yrittäjyydestä ja teknologiasta kiinnostuneita hakijoita. Edelleen on syytä varmistaa erilaiselta arvopohjalta tulevien riittävä edustus

koulutuksessa ja siten myöhemmin ammattilaisten keskuudessa. Ehdotamme taulukon 3. toimenpiteiden kirjausten terävöittämistä konkreettisemmiksi ja vaikuttavammiksi edellä esitetyn mukaisesti.

Koulutuksen verkosto-ohjausta voidaan käyttää keinona strategian toteuttamisessa, kuten strategian arviointiraportissa todetaan. Tässä on olemassa olevia toimivia verkostoja, jotka hyötyisivät taloudellisesta ja muusta tuesta, näitä ovat erityisesti korkeakoulutuksen näkökulmasta Metsäkoulutus ry ja eräät kansainväliset metsätieteiden koulutuksen verkostot kuten EU-tasolla toimiva Silva Network.

Strategiaa toimeenpantaessa tulisi perustettavan metsätalouden koulutuksen kehittämisverkoston olla laajapohjainen ja eri koulutuksen tasoja ja sidosryhmiä osallistava. Tulisi harkita verkoston nimenmuutosta metsäalan koulutuksen kehittämisverkostoksi. Se kuvaisi paremmin metsäalan monipuolistumista puuntuotannon ulkopuolelle.

#### LÄHTEET:

Rekola, M. and Sharik, T.L. 2022. Global Assessment of Forest Education. Forestry Working Paper No. 32. Rome. FAO. <https://www.fao.org/3/cc2196en/cc2196en.pdf>

Ikävalko Jaana  
Helsingin yliopisto - Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta,  
metsätieteiden osasto